

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Zielonej Górze

LZG. 410.12.1.2023

Piotr Niemiec
Nadleśniczy Nadleśnictwa Bytnica
Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe
Nadleśnictwo Bytnica
66-630 Bytnica

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/057 – Realizacja projektu strategicznego „Leśne gospodarstwa węglowe”.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Bytnica (dalej: <i>Nadleśnictwo</i>).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Piotr Niemiec, Nadleśniczy Nadleśnictwa Bytnica (dalej: <i>Nadleśniczy</i>), od 21 lipca 2009 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Planowanie i realizacja przez nadleśnictwa Projektu Leśne Gospodarstwa Węglowe.
Okres objęty kontrolą	Lata od 1 stycznia 2017 do dnia zakończenia ¹ czynności kontrolnych, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze.
Kontrolerzy	Sebastian Stępień, specjalista kontroli państwowej, na podstawie upoważnienia nr LZG/73/2023 z dnia 17 sierpnia 2023 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Tj. do dnia 13 października 2023 r.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm., dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Nadleśnictwo prawidłowo planowało i realizowało Projekt „Leśne gospodarstwo węglowe” (dalej: *Projekt LGW, LGW*).

Uzasadnienie oceny ogólnej

Nadleśnictwo, w oparciu o otrzymane do wypełnienia karty⁴ Programu Węglowego z Wydziału Koordynacji Projektów Rozwojowych Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych (dalej: *DGLP*), sporządziło Program Węglowy (dalej: *PW*). Nie zawierał on danych dotyczących szacunkowej wielkości biomasy w wydzielonych terenach leśnych, na których realizowano Projekt LGW. Nadleśnictwo nie uczestniczyło w procesach wyliczeniowych na potrzeby PW i nie posiadało danych co do ilości faktycznie uzyskanej dodatkowej wielkości biomasy oraz dodatkowo pochłoniętego dwutlenku węgla w okresie realizacji projektu. Nie posiadało możliwości technicznych, pozwalających na wykonania obliczeń szacunkowych dodatkowej ilości biomasy i dodatkowej ilości pochłoniętego dwutlenku węgla dla każdego zakończonego roku realizacji projektu.

Działania zaplanowane do wykonania w PW, będące zarazem działaniami dodatkowymi w stosunku do założeń ujętych w Planie Urządzenia Lasu (dalej: *PUL*) dla Nadleśnictwa, mieściły się w katalogu tzw. działań dodatkowych oraz zostały zrealizowane.

Działania dodatkowe realizowane w ramach Projektu LGW, zostały przez Nadleśnictwo prawidłowo przygotowane do realizacji i zlecone do wykonania podmiotom zewnętrznym – Zakładom Usług Leśnych (dalej: *ZUL*) wyłonionym w ramach postępowań o udzielenie zamówień publicznych. Zawierane umowy na wykonanie usług z zakresu gospodarki leśnej umożliwiały terminową realizację wszystkich działań dodatkowych zaplanowanych w PW.

Nadleśnictwo rzetelnie ewidencjonowało i rozliczało przekazane mu środki finansowe w ramach Projektu LGW. Sprawozdania z Realizacji Programu Węglowego (dalej: *sprawozdania z realizacji PW, sprawozdania*) sporządzono rzetelnie i zgodnie z obowiązującymi wymogami.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częstkowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Planowanie i realizacja przez nadleśnictwa Projektu Leśne Gospodarstwa Węglowe

Opis stanu faktycznego

1. W Nadleśnictwie Bytnica od 2017 r. realizowany był Projekt LGW na terenie 291 wydzieleń drzewostanowych we wszystkich leśnictwach o łącznej powierzchni 785,10 ha⁶ obejmujących:

- a) obręb Grabina – 348,24 ha, z tego:
- Leśnictwo Grabina – 52,04 ha,
 - Leśnictwo Biała Struga – 163,55 ha,

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Tzw. „szkielety programów węglowych”. Szkielet programu węglowego to wypełniony przez pracowników Wydziału Koordynacji Projektów Rozwojowych Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych arkusz Programu Węglowego, przesyłany do Nadleśnictwa celem uzupełnienia o rok realizowania programu w okresie prognostycznym, rodzaj planowanego działania z podaniem kodu, liczby wielkości i jednostki miary.

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych.

⁶ W 2022 r. miała miejsce korekta powierzchni działania dodatkowego o 1,41 ha, i tak: w Leśnictwie Kosobudki z 98,65 ha na 98,60 ha, w Leśnictwie Smolarnia z 97,81 ha na 99,51 ha i w Leśnictwie Grabowo z 58,60 ha na 58,36 ha.

- Leśnictwo Szklarka – 20,10 ha,
- Leśnictwo Radnica – 96,09 ha,
- Leśnictwo Morsko – 16,46 ha,
- b) obręb Gryżyna – 436,86 ha, z tego:
 - Leśnictwo Kosobudz – 63,01 ha,
 - Leśnictwo Kosobudki – 98,65 ha,
 - Leśnictwo Smolarnia – 97,81 ha,
 - Leśnictwo Augustynka – 66,83 ha,
 - Leśnictwo Grabowo – 58,60 ha,
 - Leśnictwo Błonie – 51,96 ha.

W kwestii sposobu wyboru lokalizacji Projektu LGW Nadleśniczy wyjaśnił, że „na pierwszym etapie zgłaszania powierzchni do Projektu LGW wybrano niemal wszystkie powierzchnie, które w Planie Urządzenia Lasu wskazane były do odnowienia w okresie obowiązywania wspomnianego operatu na siedliskach bór świeży (Bśw) i bór mieszany świeży (BMśw). Takie powierzchnie były optymalne do stosowania metody Sobańskiego z punktu widzenia założeń projektu. W wyniku weryfikacji i redukcji powierzchni objętej działaniami dodatkowymi w Nadleśnictwie Bytnica zgodnie z zaleceniami Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze spośród wytypowanych wcześniej powierzchni, które spełniały określone wymogi, wybrano w sposób losowy wydzielania o łącznej powierzchni 785,10 ha LGW oraz 148,94 ha REF”.

Dokonując wyboru lokalizacji LGW Nadleśniczy pismem nr ZT.011.1.2016 z dnia 28 grudnia 2016 r. przesłał drogą elektroniczną do Kierownika Zespołu Rozwoju i Innowacji Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych arkusz kalkulacyjny zawierający propozycję wydzielenia do LGW wraz z objaśnieniami.

Zgodnie z tym pismem, głównymi działaniami Nadleśnictwa w ramach Projektu LGW było:

- stosowanie metody Sobańskiego⁷,
- niska ingerencja w glebę, stosowanie pługa aktywnego lub frezu,
- pozostawianie martwego drewna, pozostałości zrębowych.

W dniu 10 marca 2017 r. w Nadleśnictwie odbyło się spotkanie z przedstawicielami Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych (dalej: RDLP) w sprawie weryfikacji działań dodatkowych w Nadleśnictwie w ramach Projektu LGW. Celem spotkania była prezentacja przygotowanych przez Nadleśnictwo działań dodatkowych, które w ramach Projektu LGW planowane były do wykonania w latach 2017-2026. Powierzchnia planowanych działań dodatkowych obejmowała 1.372,62 ha w ramach przygotowania gleby pługiem aktywnym oraz 1.453,10 ha powierzchni przewidzianych pod metodę Sobańskiego.

W rezultacie spotkania, pismem nr ZT.5000.1.2017 z dnia 15 marca 2017 r. Nadleśniczy poinformował Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych o przystąpieniu do weryfikacji działań w ramach Projektu LGW polegającym na znaczącym zmniejszeniu powierzchni tych działań.

⁷ Metoda Sobańskiego – wykorzystywanie siewu nasion różnych gatunków jako półnaturalny sposób odnawiania lasu. W optymalnym wariancie jej stosowania nasiona dębu (zazwyczaj bezszypułkowego) są wysiewane jesienią, a wraz z nimi także inne gatunki (jarząb, grab, grusza, jabłoń i inne), których zadaniem jest pielęgnowanie siedliska. Nasiona wysiewane są w trakcie jesiennej przygotowania gleby, podczas wykonywania orki. Wiosną następnego roku wprowadza się sadzonki sosny, zgodnie ze składem gatunkowym lasu określonym w PUL. Zastosowanie Metody Sobańskiego pozwala na zwiększenie różnorodności biologicznej na danym obszarze, promuje siew nasion, co jest o wiele tańsze w zastosowaniu niż sadzenie drzew gatunków liściastych, wykorzystuje gatunki liściaste jako wskaźnika żyzniejszych fragmentów powierzchni, zwiększa odporność upraw, zwiększa urozmaicenie bazy pokarmowej dla zwierzyny.

Następnie pismem nr ZT.011.1.2017 z dnia 28 marca 2017 r. Nadleśniczy poinformował Dyrektora RDLP w Zielonej Górze o dokonaniu weryfikacji zaproponowanych działań w ramach Projektu LGW, w wyniku których uznano, że najlepszym działaniem wypełniającym założenia Projektu LGW przy stosunkowo niskim ryzyku udatności upraw jest zastosowanie Metody Sobańskiego. Ponadto wypełniając polecenie Dyrektora RDLP, Nadleśnictwo dokona zmniejszenia powierzchni wydzieleń do ok. 800 ha.

Pismem nr ZG.011.1.2017 z dnia 29 marca 2017 r. Dyrektor RDLP zaaprobował deklarację Nadleśniczego pozostawienia w Projekcie LGW Nadleśnictwa Bytnica powierzchni nie większej niż 800 ha.

W związku z tym, pismem nr ZT.011.1.2017 z dnia 24 maja 2017 r. Nadleśniczy poinformował Dyrektora Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Lublinie⁸, że zaakceptował wszystkie przedstawione przez Biuro propozycje dot. wydzielenia 803,81 ha powierzchni planowanych do działania w ramach LGW. Następnie pismem z dnia 26 września 2017 r. przekazał do Biura ostateczny wykaz powierzchni objętych Projektem LGW, który wyniósł 785,10 ha.

W wyniku przeprowadzonych w dniu 12 września 2023 r. oględzin wybranych czterech wydzieleń, na których prowadzono Projekt LGW stwierdzono, że poszczególne wydzielania były wyodrębnione od pozostałych upraw leśnych oraz ogrodzone siatką leśną.

Na terenie Nadleśnictwa w ramach działań LGW zaplanowano zastosowanie wyłącznie Metody Sobańskiego. W związku z tym na wydzieleniach wykorzystywanych do realizacji Projektu dominującymi gatunkami drzew były: sosna zwyczajna, dęby: bezszypułkowy, szypułkowy i czerwony oraz w mniejszym stopniu brzoza brodawkowata i inne gatunki liściaste takie jak: jarząb pospolity, buk zwyczajny, grab pospolity.

Wskazówki gospodarcze zapisane w PUL Nadleśnictwa na okres od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2026 roku dla wydzieleń, które zostały wybrane do realizacji LGW, pierwotnie zawierały zapisy dotyczące standardowej gospodarki leśnej, to jest w szczególności wskazania dotyczące rodzaju rębni oraz odnowienia powierzchni.

(akta kontroli str. 3-12,21-48,108-126)

2. W Nadleśnictwie Program Węglowy⁹ został sporządzony w oparciu o otrzymane z DGLP częściowo wypełnione karty Programu Węglowego. Ręcznego uzupełnienia danych dokonał Zastępca Nadleśniczego. PW został zatwierdzony przez Nadleśniczego w dniu 2 października 2018 r.

Nadleśniczy wyjaśnił, że „narzędzie informatyczne do generowania Programów Węglowych zostało udostępnione Nadleśnictwu Bytnica w dniu 18 września 2018 r. Jednak nie działało ono prawidłowo w trzech nadleśnictwach (Bytnica, Oborniki, Wałcz). Pomimo licznych prób nie udało się finalnie wygenerować PW dla Nadleśnictwa w sposób automatyczny. Wobec powyższego Nadleśnictwo otrzymało od Wydziału Koordynacji Projektów Rozwojowych DGLP wypełnione już „Szkielety Programów Węglowych” w pliku *.doc (MS WORD) w ilości 287, które następnie

⁸ Jednostka ta została wyznaczona do obsługi Nadleśnictwa przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej w związku z wdrażaniem Projektu LGW.

⁹ Program Węglowy jest podstawowym dokumentem, mającym na celu zestawienie projektowanych działań dodatkowych w LGW wraz z ich przewidywanym efektem dodatkowego pochłaniania CO₂. Zgodnie z § 11 ust. 1 Zarządzenia nr 67, Programy Węglowe zawierają wyniki szacowania efektu projektu, dotyczące przewidywanego wzrostu wielkości biomasy oraz rozmiaru dodatkowego pochłaniania w efekcie projektowanych działań dodatkowych dla okresu prognostycznego. Opracowywane są one na podstawie wyników modelowania za pomocą oprogramowania CBM-CFS3 w rozbiciu na poszczególne wydzielania.

zostały uzupełnione ręcznie o rodzaj działania planowanego do wykonania (kod działania liczbę jednostek miary w ha) oraz rok realizowania programu w okresie prognostycznym”.

PW został sporządzony według wzoru określonego w załączniku nr 4 do Zarządzenia Nr 67 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 14 września 2018 r. w sprawie realizacji projektu rozwojowego pod nazwą "Leśne Gospodarstwa Węglowe" (dalej: Zarządzenie Nr 67)¹⁰. Nie zawierał jednak danych o szacunkowej wielkości biomasy w wydzielaniu leśnym na początku i na koniec okresu prognostycznego, w tym bez działań dodatkowych, z działaniami dodatkowymi oraz podaniem dodatkowej ilości biomasy, do czego zobowiązywał § 11 ust. 1 Zarządzenia nr 67, a wskazanie tych danych przewidywał wzór PW określony w załączniku nr 4 do tego zarządzenia.

Nadleśniczy wyjaśnił, że *„brak informacji o szacunkowej ilości biomasy wynikał z jej braku w przesłanym „Szkielecie Programu Węglowego”. Należy ponadto podkreślić, że Nadleśnictwo nie posiadało informacji o faktycznie uzyskanej dodatkowej wielkości biomasy (...)*”.

Zgodnie z § 11 ust. 1 ww. Zarządzenia nr 67, wyniki szacowania efektu projektu, dotyczące przewidywanego wzrostu rozmiaru produktów materialnych (wielkości biomasy) oraz rozmiaru dodatkowego pochłaniania w efekcie projektowanych działań dodatkowych dla okresu prognostycznego, zawierają PW, opracowywane na podstawie wyników modelowania za pomocą oprogramowania CBM-CFS3 dla nadleśnictwa w rozbiciu na poszczególne wydzielania. Nadleśnictwo nie dysponowało takim oprogramowaniem i nie dokonywało obliczeń przy wykorzystaniu tego programu. Gotowe dane dotyczące szacunkowej zawartości węgla zawarte były w kartach Programu Węglowego przekazanych Nadleśnictwu przez DGLP.

Nadleśniczy wyjaśnił ponadto, że *„Nadleśnictwo nie posiadało informacji o (...) szacunkowej zawartości węgla w wydzielaniu leśnym na początku i na koniec okresu prognostycznego oraz dodatkowej ilości pochłoniętego dwutlenku węgla”.*

W Nadleśnictwie wystąpił jeden przypadek, gdzie w Programie Węglowym oszacowano ujemną dodatkowość dwutlenku węgla (-1.018,37 t). Wykazano to w karcie PW dla adresu leśnego wydzielania: 14-20-1-06-188-a-00.

W związku z tym, że DGLP nie sporządziła 75 kart Programu Węglowego¹¹ dla Nadleśnictwa, nie można stwierdzić, czy dodatkowa ilość pochłoniętego dwutlenku węgla określona w PW była zgodna z ilością określoną dla Nadleśnictwa w Zbiorczym Programie Węglowym stanowiącym załącznik nr 1 do decyzji nr 134 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 2 września 2019 r. w sprawie zatwierdzenia Zbiorczego Programu Węglowego (ZPW), ustalenia rezerwy Jednostek Dwutlenku Węgla (JDW), ceny jednostkowej JDW oraz Regulaminu sprzedaży w aplikacji e-klimat.lasy.gov.pl¹², która wynosiła 96.766 JDW.

Nadleśniczy wyjaśnił, że *„Nadleśnictwo otrzymało od Wydziału Koordynacji Projektów Rozwojowych DGLP wypełnione już „Szkielety Programów Węglowych” (...) w ilości 287 (...). Ponadto należy także nadmienić, że nie można traktować w stosunku 1 do*

¹⁰ Zawierały one m.in.: adres leśny danego wydzielania, charakterystykę taksacyjną wydzielania leśnego na początku okresu prognostycznego, szacunkową zawartość węgla w wydzielaniu leśnym na początku okresu i na koniec okresu prognostycznego, rok realizowania programu w okresie prognostycznym oraz działania planowane do wykonania wg PW (kod działania, liczba, jednostka miary).

¹¹ Nadleśniczy Nadleśnictwa Bytnica pismem nr ZT.011.2.2018 z 27 września 2018 r., skierowanym do Dyrektora RDLP w Zielonej Górze wskazał, że z przyczyn niezależnych od Nadleśnictwa Bytnica Program Węglowy nie zawierał 75 wydzieliń wchodzących w skład LGW, dla których przewidziano działania dodatkowe, a ponadto w przypadku 5 wydzieliń nie dokonano podziału adresowego na LGW i REF.

¹² B.I.LP.2019.10.117.

1 kart programu węglowego i liczby wydzieliń LGW, ponieważ w wielu przypadkach jedna karta programu węglowego dotyczy 2 lub więcej powierzchni LGW. Jest tak w przypadku kiedy w ramach jednego dużego wydzielenia 2 lub 3 kulisy zrębowe są objęte Programem LGW lub były powierzchnią REF. Wówczas w wierszu „powierzchnia” znajduje się powierzchnia wydzielenia, a w części dotyczącej działań planowanych do wykonania jest ona rozbita na 2 lub więcej tzw. wydzieliń LGW”.

Nadleśnictwo nie brało udziału w procesie szacowania wielkości biomasy oraz zawartości węgla w wydzieleniach leśnych. Jak wynika z § 3 ust. 1 Zarządzenia nr 67, ustalenie działań w zakresie gospodarki leśnej mogących wywoływać efekt dodatkowej akumulacji węgla organicznego w poszczególnych elementach ekosystemu leśnego oraz opracowanie metod pomiaru efektu realizacji tych działań jest zadaniem realizowanym w ramach projektu badawczego. Projekt ten wykonywany był przez konsorcjum badawcze¹³ na podstawie oddzielnie zawartej umowy o której mowa w z § 3 ust. 3 ww. zarządzenia, a Nadleśnictwo nie wchodziło w jego skład.

W Nadleśnictwie jako jedyne i wyłączne działanie dodatkowe w ramach Projektu LGW stosowało zadanie oznaczone kodem LGW-ODOD – dodatkowe wprowadzanie sadzonek metodą Sobańskiego polegające na przygotowaniu gleby do odnowienia powierzchni pozrębowej wraz z jednoczesnym wysiewem nasion dębu. Propozycje w tym zakresie przedstawił Nadleśniczy w uzgodnieniu z przedstawicielem Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Lublinie, Dyrektorem RDLP w Zielonej Górze i Dyrektorem Generalnym Lasów Państwowych. Adnotacja na temat stosowania wyłącznie metody Sobańskiego została zamieszczona w zestawieniu stanowiącym załącznik nr 1 do pisma z dnia 26 września 2017 r. w sprawie ostatecznego uzgodnienia powierzchni objętych Projektem LGW. Na podstawie tego pisma do Projektu LGW włączono na terenie Nadleśnictwa 291 wydzieliń o łącznej powierzchni 785,10 ha. Propozycja wyboru działania dodatkowego LGW-ODOD była podyktowana wieloletnim doświadczeniem Nadleśnictwa w odnawianiu lasu metodą Sobańskiego, co prognozowało optymalne osiągnięcie założeń projektu badawczego. Pierwsze uprawy z wykorzystaniem tej metody zostały założone na terenie Nadleśnictwa już w 2003 r. Kilkunastoletnia praktyka, zaowocowała opracowaniem różnych wariantów tej metody, dostosowanych do aktualnie panujących uwarunkowań. W tym czasie powstały również liczne prace naukowe wskazujące na pozytywny wpływ metody Sobańskiego na wzrost drzewostanów i wzrost bioróżnorodności. Powyższe argumenty prognozowały możliwość wykonania działania dodatkowego z dużą skutecznością.

Działania dodatkowe zaplanowano do realizacji na całej powierzchni LGW (785,10 ha), to jest:

- w 2017 r. na pow. 132,24 ha,
- w 2018 r. na pow. 103,87 ha,
- w 2019 r. na pow. 122,04 ha,
- w 2020 r. na pow. 115,30 ha,
- w 2021 r. na pow. 25,91 ha,
- w 2022 r. na pow. 164,78 ha,
- w 2023 r. na pow. 75,64 ha,
- w 2024 r. na pow. 43,61 ha,
- w 2025 r. na pow. 1,71 ha.

¹³ Konsorcjum badawcze – podmiot, który na podstawie umowy zawartej z Dyrekcją Generalną Lasów Państwowych realizuje projekt badawczy, który ma na celu w szczególności profesjonalizację aplikacji informatycznej CBM-CFS3 służącej do symulacji zmian zawartości węgla organicznego w ekosystemie leśnym.

Procentowy udział zaplanowanych działań dodatkowych w poszczególnych latach kształtował się zatem następująco:

- w 2017 r. - 16,84 % LGW,
- w 2018 r. - 13,23 % LGW,
- w 2019 r. - 15,54 % LGW,
- w 2020 r. - 14,68 % LGW,
- w 2021 r. - 3,30 % LGW,
- w 2022 r. - 20,98 % LGW,
- w 2023 r. - 9,63 % LGW,
- w 2024 r. - 5,55 % LGW,
- w 2025 r. - 0,25 % LGW.

Zaplanowane przez Nadleśnictwo w PW działania dodatkowe realizowane w ramach Projektu LGW, mieściły się w katalogu działań dodatkowych wyszczególnionych w pkt 1 ppkt 1 lit. a)-c) załącznika nr 5 do Zarządzenia nr 67¹⁴. Nadleśnictwo nie planowało działań o których mowa w pkt 1 ppkt 2 – 5 ww. załącznika¹⁵.

W wszystkich wydzieleniach objętych działaniami dodatkowymi w ramach Projektu LGW, Nadleśnictwo zaplanowało w PW inne działania od tych, które już wcześniej zostały zaplanowane dla tych obszarów we wskazówkach gospodarczych PUL.

(akta kontroli str. 13-15,37-102,290-296)

3. Wykonawcami prac w ramach działań dodatkowych realizowanych na terenie LGW byli:

- pracownik Nadleśnictwa – od 2020 r. Nadleśnictwo dysponuje własnym ciągnikiem, w związku z tym część prac związanych z przygotowaniem gleby z jednoczesnym siewem – wykonywał pracownik Nadleśnictwa w ramach swoich obowiązków służbowych,
- ZULe wykonujące prace na terenie Nadleśnictwa w ramach zawartych umów na wykonanie usług z zakresu gospodarki leśnej¹⁶,
- Ośrodek Transportu Leśnego w Świebodzinie, który jest jednostką organizacyjną Lasów Państwowych.

W kontrolowanym okresie nie wystąpiły przypadki zlecenia wykonania działań dodatkowych (zadań z zakresu gospodarki leśnej określone w PW) realizowanych w ramach LGW pracownikom Nadleśnictwa na podstawie odrębnych umów zlecenia lub umów o dzieło.

Wykonanie działań dodatkowych z zakresu gospodarki w ramach Projektu LGW zlecano ZUL, które zostały wybrane w ramach postępowań o udzielenie zamówień publicznych oraz regulacji wewnętrznych w zakresie udzielania zamówień. W Nadleśnictwie nie przeprowadzano odrębnych postępowań o udzielenie zamówień publicznych tylko na potrzeby Projektu LGW.

Podstawą zlecenia wykonania działań dodatkowych podmiotom zewnętrznym były:

¹⁴ Zwiększenie powierzchni wydzieli leśnych, w których w ramach wprowadzania podsadzeń i podszytów: sadzenie oraz podsadzanie leśnej roślinności drzewiastej i krzewiastej jest zastępowane inicjowaniem samosiewu lub siewem nasion, sadzenie jest prowadzone w sposób zapewniający możliwie największe ograniczenia zjawiska naruszania struktury wierzchnich warstw gleby, realizowane jest sadzenie lub podsadzanie szybko rosnących gatunków drzewiastych i krzewiastych.

¹⁵ Zmiany metody zagospodarowania lasu na etapie rębnego użytkowania poprzez zastąpienie planowanego (wg PUL) sposobu zagospodarowania lasu, zmiany sposobu ochrony lasu przed szkodami od zwierzyny, innych czynników biotycznych oraz abiotycznych, wprowadzania podgonów oraz przedplonów, pozostawiania gruntów do naturalnej sukcesji na terenach nieleśnych.

¹⁶ To jest usług, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o lasach.

- umowa ramowa zawarta zgodnie z art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych¹⁷ – dla 18 umów zawartych w 2017 r. i 42 umów zawartych w 2018 r.,
- umowy zawarte w trybie przetargu nieograniczonego na podstawie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (pięć umów zawartych w 2019 r., sześć umów zawartych w 2020 r. i cztery umowy zawarte w 2021 r.),
- umowy zawarte w trybie przetargu nieograniczonego na podstawie ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych¹⁸ (jedna umowa zawarta w 2021 r., pięć umów zawartych w 2022 r. i cztery umowy zawarte w 2023 r.),
- umowy zawarte w trybie z wolnej ręki na podstawie art. 67 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (trzy umowy zawarte w 2020 r. i jedna umowa zawarta w 2021 r.),
- umowa zawarta w 2023 r. w trybie z wolnej ręki na podstawie art. 214 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych,
- zamówienia poniżej progu stosowania ustawy Prawo zamówień publicznych zgodnie z art. 4 pkt 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych, z uwagi na szacunkową wartość zamówienia dla jednej umowy zawartej w 2018 r. i dla jednej umowy zawartej w 2021 r.,
- zamówienia poniżej progu stosowania ustawy Prawo zamówień publicznych zgodnie z art. 11 ust. 5 pkt 6 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych z uwagi na szacunkową wartość zamówienia dla dwóch umów zawartych w 2023 r.

Umowy na wykonanie usług z zakresu gospodarki leśnej określały: przedmiot i zakres umowy, procedurę zlecania prac, okres realizacji przedmiotu umowy, obowiązki zamawiającego, obowiązki wykonawcy – postanowienia ogólne, obowiązki wykonawcy w zakresie technologii realizacji przedmiotu umowy, obowiązki wykonawcy w zakresie personelu, podwykonawstwo, obióry, wynagrodzenie, warunki płatności, zabezpieczenie należytego wykonania umowy, kary umowne, ubezpieczenia, odstąpienie od umowy, zmiany umowy, porozumiewanie się stron oraz rozstrzyganie sporów.

Umożliwiały one terminową realizację wszystkich działań dodatkowych zaplanowanych w PW poprzez klauzule dotyczące: odstąpienia od umowy¹⁹, zastępczego powierzenia wykonania prac stanowiących przedmiot zlecenia²⁰ oraz kar umownych²¹.

(akta kontroli str. 127-267)

4. Działania dodatkowe (zadania z zakresu gospodarki leśnej określone w PW) realizowane w ramach Projektu LGW w przypadku ich wykonywania przez pracownika Nadleśnictwa dokumentowane były na podstawie zestawienia miesięcznego zawartego w „Rozliczeniu czasu pracy i kosztów ciągnika i operatora” sporządzonego w oparciu o „Dzienną kartę pracy (KPS)”. Ilość i jakość wykonywanej pracy była rozliczana na podstawie wykazów robót (WR) sporządzanych przez leśniczych po wcześniejszym dokonaniu lustracji i obmiarów na powierzchni roboczej. Wartość wykonanej pracy była rozliczana na podstawie ilości przepracowanych

¹⁷ Dz. U. z 2019 r. poz. 1843 (obowiązująca do dnia 31 grudnia 2020 r.).

¹⁸ Dz. U. z 2022 r. poz. 1710, ze zm.

¹⁹ W przypadku, gdy m.in.: wykonawca nie wykonuje pisemnych zaleceń dotyczących sposobu lub terminu wykonania prac, pozostaje w zwłoce z przyjęciem zlecenia.

²⁰ W sytuacji, gdy wykonawca pozostaje w zwłoce z przyjęciem zlecenia o więcej niż 3 dni, zamawiający może zastępczo powierzyć wykonanie prac stanowiących przedmiot zlecenia na koszt wykonawcy osobie trzeciej.

²¹ Kary za zwłokę w przyjęciu zlecenia, zwłokę w realizacji prac objętych zleceniem w stosunku do terminu określonego w zleceniu, odwołanie zlecenia z winy wykonawcy, odstąpienie od umowy z przyczyn leżących po stronie wykonawcy.

motogodzin (MTH) wskazanych w „Dzienniej karcie pracy (KPS)” i kosztów poniesionych w ramach usług wewnętrznych.

Wykonanie działań dodatkowych w ramach Projektu LGW zlecano również ZUL na podstawie umów na wykonanie usług z zakresu gospodarki leśnej. Zlecenia na konkretne prace określały pozycję planu, lokalizację (adres leśny), zakres prac do wykonania (grupę czynności, rodzaj czynności oraz jej opis), jednostkę miary, ilość i stopień trudności wykonania prac oraz termin ich realizacji i podpisy stron. Zrealizowane przez ZUL prace w ramach LGW Nadleśnictwo dokumentowało w protokołach odbioru robót, które zawierały: pozycję planu, lokalizację (adres leśny), rodzaj wykonanych prac oraz ich ilość, stawkę i wartość, a także podpisy stron.

W ramach Projektu LGW w Nadleśnictwie wykonywane były następujące prace:

- zbiór nasion – odbywał się ręcznie,
- przygotowanie nasion do wysiewu – odbywało się ręcznie z użyciem przyrządów mechanicznych,
- ogrodzenie powierzchni – odbywało się ręcznie z użyciem urządzeń mechanicznych,
- przygotowanie gleby z jednoczesnym wysiewem nasion – mechanicznie - ciągnikiem z pługiem zagregowanym z siewnikiem²²,
- sadzenie sadzonek – odbywało się ręcznie.

Nie jest możliwe ustalenie ostatecznego przeznaczenia biomasy powstałej w ramach rozwoju warstwy podszytowej, gdyż Nadleśnictwo nie prowadziło w ramach Projektu LGW działań oznaczonych kodem LGW-PODS, tj. wprowadzania podszytów i podsadzeń produkcyjnych.

Ze względu na planowany, długoletni okres realizacji Projektu LGW, Nadleśnictwo nie posiadało danych pozwalających na zdiagnozowanie czy działania dodatkowe zrealizowane w ramach LGW, przyniosły pozytywny efekt dla środowiska.

(akta kontroli str. 329-383)

5. Nadleśnictwo nie brało udziału w procesie szacowania ilości dodatkowo pochłoniętego dwutlenku węgla w wyniku działań dodatkowych na terenie LGW, w konsekwencji nie raportowało tych danych do DGLP.

Nadleśnictwo nie posiadało danych w zakresie faktycznie uzyskanej dodatkowej wielkości biomasy oraz dodatkowej ilości pochłoniętego dwutlenku węgla w każdym roku realizacji Projektu LGW. Dane dot. dwutlenku węgla były już ujęte w przesłanych Nadleśnictwu kartach Programu Węglowego przez Wydział Koordynacji Projektów Rozwojowych DGLP.

Umowy na wykonanie przez ZUL kompleksowych usług z zakresu gospodarki leśnej na terenie Nadleśnictwa, nie zawierały regulacji dotyczących emisji dwutlenku węgla wynikających z przeprowadzonych prac, w tym na potrzeby działań dodatkowych realizowanych w ramach LGW²³.

²² Działania LGW polegały na wprowadzaniu podszytu, to jest na wprowadzaniu nasion dębu siewem – tzw. metoda Sobańskiego (ODOD). W przypadku tego działania, prowadzenie poszczególnych prac w ramach LGW odbywało się w sposób mechaniczny.

²³ Zgodnie z § 6 ust. 1 i 2 umów, dotyczącym obowiązków wykonawcy w zakresie technologii realizacji przedmiotu umowy, wykonawcy zobowiązali się do wykonania przedmiotu umowy przy wykorzystaniu technik oraz technologii gwarantujących minimalizację strat i zanieczyszczeń w środowisku naturalnym. Wykonawcy gwarantowali, że maszyny i inne urządzenia techniczne wykorzystywane do realizacji przedmiotu umowy będą: spełniać minimalne wymagania dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie użytkowania maszyn przez pracowników podczas pracy określone w przepisach wykonawczych do Kodeksu Pracy, utrzymywane w stanie sprawności technicznej i czystości zapewniającej użytkowanie ich bez szkody dla bezpieczeństwa i zdrowia osób je eksploatujących oraz środowiska przyrodniczego, w którym realizowane są

6. Nadleśnictwo nie ponosiło kosztów na opracowanie PW oraz na sporządzanie sprawozdań z realizacji PW. Dokumenty te były uzupełniane (PW) lub sporządzane (sprawozdania) przez pracowników Nadleśnictwa w ramach ich czynności służbowych. Nadleśnictwo otrzymało od Wydziału Koordynacji Projektów Rozwojowych DGLP wypełnione już karty Programu Węglowego, które następnie zostały uzupełnione ręcznie o rodzaj działania planowanego do wykonania oraz rok realizowania programu w okresie prognostycznym. Sprawozdania zostały sporządzone według wzoru stanowiącego załącznik nr 6 do Zarządzenia nr 67.

W okresie od 1 stycznia 2017 r. do 31 sierpnia 2023 r. Nadleśnictwo poniosło koszty na realizację zadań w zakresie realizacji Projektu LGW, określonych w PW, w łącznej wysokości 1.896.195,75 zł, z tego:

- w 2017 r. – 254.751,63 zł (koszty zrefundowane z Funduszu Leśnego),
- w 2018 r. – 272.801,69 zł (koszty własne),
- w 2019 r. – 354.927,67 zł (koszty własne),
- w 2020 r. – 294.412,42 zł (koszty własne),
- w 2021 r. – 120.991,21 zł (koszty własne),
- w 2022 r. – 552.506,36 zł (koszty własne),
- w 2023 r. (dane na dzień 31 sierpnia 2023 r.) – 45.804,77 zł (koszty własne).

W każdym przypadku do kosztów ponoszonych na realizację zadań określonych w PW, Nadleśnictwo zaliczało zarówno koszty usług leśnych (wynagrodzenie dla ZUL) jak i wartość wszystkich materiałów wykorzystywanych do wykonania prac (siatkę i słupki do budowy ogrodzeń, sadzonki drzew, nasiona do podsiewów itp.). W sprawozdaniach z realizacji PW nie wystąpiły przypadki, w których działania dodatkowe były wykonane bez podania ich kosztów. W sprawozdaniu z realizacji PW w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2021 r. odnotowano siedem przypadków, gdzie w kolumnie „planowane” nie podano kosztów, natomiast w kolumnie „wykonane” odnotowano koszty wykonanych działań. Zgodnie z adnotacją na sprawozdaniu, dotyczyło to sytuacji, w których w 2021 r. wykonano grodzenie, natomiast z powodu braku nasion wykonanie dla danego adresu leśnego zostało przeniesione na 2022 r.

Ponoszone przez Nadleśnictwo koszty dotyczące Projektu LGW nie były ewidencjonowane na osobnych kontach, dedykowanych dla Projektu LGW. Ewidencja działań realizowanych w ramach Programu LGW była prowadzona w SILP w modułach „Dotacje na projekty” oraz „System planów” Koszty dotyczące Projektu LGW były ewidencjonowane w sposób umożliwiający ich wyodrębnienie spośród pozostałych kosztów Nadleśnictwa. W systemie informatycznym Lasów Państwowych (SILP) dla każdej karty PW pod poz. Rodzaj info wpisywano „KOD UMOWY”, a pod poz. Wartości pola info – „GLGW/1”. Umożliwiało to generowanie raportu pozycji planu roboczego dla każdego roku planu. Następnie do każdego, konkretnego wydzielenia leśnego objętego działaniem dodatkowym zaplanowanym do wykonania w danym roku, podawano koszty planowane i faktycznie poniesione (wykonanie).

W 2017 r. środki finansowe na utworzenie i funkcjonowanie LGW zostały przekazane Nadleśnictwu jako refundacja z Funduszu Leśnego w wysokości 254.751,63 zł. Nadleśnictwo na podstawie zestawienia dokumentów wystawiało noty księgowe²⁴,

prace, posiadać aktualne atesty, świadectwa dopuszczenia do eksploatacji, itp. o ile są wymagane przez odpowiednie przepisy prawa.

²⁴ Nota księgowa nr 50/2017 z dnia 30 listopada 2017 r. tytułem poniesionych kosztów na zakup pług LPZ-OTL i siewnika SZU „Sobańskiego” w ramach projektu rozwojowego LP-PLGW oraz nota księgowa nr 51/2017 z dnia 30 listopada 2017 r. tytułem poniesionych kosztów w ramach projektu rozwojowego LP-PLGW, to jest m.in. zakup siatki leśnej oraz usługi grodzenia upraw siatką.

którymi następnie obciążało DGLP. Od 2018 r. wszystkie wydatki związane z Projektem LGW były natomiast pokrywane ze środków własnych Nadleśnictwa. W całym okresie realizacji Projektu LGW środki finansowe przekazane na utworzenie i funkcjonowanie LGW wydatkowane były zgodnie z przeznaczeniem określonym w PW.

W kontrolowanym okresie Nadleśnictwo osiągnęło przychody zewnętrzne związane z realizacją Projektu LGW w łącznej wysokości 310.307,16 zł brutto, z tego:

- w 2018 r. – 26.940,00 zł brutto²⁵,
- w 2019 r. – 16.562,88 zł brutto²⁶,
- w 2020 r. – 27.902,88 zł brutto²⁷,
- w 2021 r. – 78.816,24 zł brutto²⁸,
- w 2022 r. – 97.716,24 zł brutto²⁹,
- w 2023 r. – 62,368,92 zł brutto³⁰.

Przychody te związane były ze sprzedaży Jednostek Dwutlenku Węgla (dalej: JDW) w jednostkach Lasów Państwowych uczestniczących w Projekcie LGW. JDW były przedmiotem sprzedaży usług ekosystemowych przez obszary leśne na aukcjach w formie elektronicznej. Sprzedającym była DGLP, która przedstawiała ofertę na zasadzie zsumowania ilości dwutlenku węgla pochłoniętego we wszystkich nadleśnictwach LGW uczestniczących w projekcie. Nadleśnictwo sporządzało faktury obciążające DGLP, a ich wartość była każdorazowo ustalana przez DGLP dla Nadleśnictwa, proporcjonalnie w stosunku do sumy wytworzonych JDW.

W 2017 r. na terenie Nadleśnictwa nie były tworzone składy drewna energetycznego, o których mowa w § 1 ust. 1 pkt 2 Zarządzenia nr 2 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 17 stycznia 2017 r. w sprawie realizacji w formie wspólnego przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych projektu rozwojowego o charakterze pilotażowym pod nazwą „Leśne Gospodarstwa Węglowe”³¹.

Nadleśniczy wyjaśnił, że „w Nadleśnictwie Bytnica jako jedyne i wyłączone działanie w ramach Projektu LGW stosuje się zadanie oznaczone kodem LGW-ODOD czyli stosowanie dodatkowego wprowadzenia sadzonek / metoda Sobańskiego. Adnotacja na temat stosowania wyłącznie metody Sobańskiego została zamieszczona w zestawieniu stanowiącym załącznik nr 1 do pisma z 26 września 2017 r. w sprawie ostatecznego uzgodnienia powierzchni objętych projektem „Leśne Gospodarstwa Węglowe”. Metoda Sobańskiego w swoich założeniach nie obejmuje składowania drewna energetycznego. Pod pojęciem składów drewna energetycznego rozumie się akumulację dwutlenku węgla związanego w drewnie przetrzymywanym w określonych warunkach na składnicach”.

(akta kontroli str. 12-13,103-107,285-288,297-328)

7. Nadleśnictwo przygotowało sprawozdania z realizacji PW za poszczególne lata 2018-2022. Zawierały one wszystkie wymagane elementy i opracowywane były zgodnie z wzorem określonym w załączniku nr 6 do Zarządzenia nr 67.

²⁵ Faktura nr 181210016 z dnia 7 grudnia 2018 r.

²⁶ Faktura nr 191010063 z dnia 9 października 2019 r.

²⁷ Faktura nr 201010000 z dnia 1 października 2020 r. i faktura nr 201210126 z dnia 31 grudnia 2020 r.

²⁸ Faktura nr 210510038 z dnia 12 maja 2021 r. i faktura nr 211010029 z dnia 13 października 2021 r.

²⁹ Faktura nr 221010022 z dnia 10 października 2022 r.

³⁰ Faktura nr 230510042 z dnia 15 maja 2023 r.

³¹ B. I. LP z 2017 r. Nr 2, poz. 17. (uchylone z dniem 1 stycznia 2018 r.).

Sprawozdanie:

- za okres 01.01.2018 r. - 31.12.2018 r. zostało ręcznie podpisane przez Nadleśniczego bez wskazania daty podpisu, a przekazane do RDLP w dniu 29 marca 2019 r.,
- za okres 01.01.2019 r. - 31.12.2019 r. zostało opatrzone elektronicznym podpisem kwalifikowanym z dnia 16 kwietnia 2020 r. przez Zastępcę Nadleśniczego i w tym dniu przekazane do RDLP,
- za okres 01.01.2020 r. - 31.12.2020 r. zostało opatrzone elektronicznym podpisem kwalifikowanym dnia 14 kwietnia 2021 r. przez Nadleśniczego i w tym dniu przekazane do RDLP,
- za okres 01.01.2021 r. - 31.12.2021 r. zostało opatrzone elektronicznym podpisem kwalifikowanym dnia 1 kwietnia 2022 r. przez Nadleśniczego i w tym dniu przekazane do RDLP,
- za okres 01.01.2022 r. - 31.12.2022 r. zostało opatrzone elektronicznym podpisem kwalifikowanym z dnia 30 marca 2023 r. przez Zastępcę Nadleśniczego i w tym dniu przekazane do RDLP.

Sprawozdania za lata 2019-2021 zostały przygotowane po terminie określonym w § 14 ust. 1 Zarządzenia nr 67, który stanowi, że nadleśnictwa będące wytwórcami JDW przygotowują raz do roku Sprawozdania z Realizacji Programu Węglowego w terminie do końca I kwartału roku następnego, co zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Zgodnie ze sprawozdaniami z realizacji PW, zaplanowane i wykonane działania dodatkowe (ODOD) w poszczególnych latach sprawozdawczych kształtowały się następująco:

- w 2018 r. planowany koszt realizacji na powierzchni ogółem 103,87 ha wynosił 460.194,61 zł, natomiast faktyczny koszt wykonania na pow. ogółem 103,87 ha wyniósł 272.801,69 zł,
- w 2019 r. planowany koszt realizacji na powierzchni ogółem 122,04 ha wynosił 405.538,04 zł, natomiast faktyczny koszt wykonania na pow. ogółem 109,97 ha wyniósł 354.927,67 zł,
- w 2020 r. planowany koszt realizacji na powierzchni ogółem 106,62 ha wynosił 348.758,24 zł, natomiast faktyczny koszt wykonania na pow. ogółem 102,46 ha wyniósł 294.412,42 zł,
- w 2021 r. planowany koszt realizacji na powierzchni ogółem 25,79 ha wynosił 83.343,66 zł, natomiast faktyczny koszt wykonania na pow. ogółem 23,75 ha wyniósł 120.991,21 zł,
- w 2022 r. planowany koszt realizacji na powierzchni ogółem 161,36 ha wynosił 582.044,52 zł, natomiast faktyczny koszt wykonania na pow. ogółem 140,11 ha wyniósł 552.506,36 zł.

Działania dodatkowe zaplanowano do wykonania na każdym z wydzieleń na określonej powierzchni i w danym roku. W okresie realizacji Projektu LGW, działania dodatkowe były wykonywane jednokrotnie na danym wydzieleniu leśnym.

Zaplanowane działania Nadleśnictwo nie realizowało na całej powierzchni gruntów wchodzących w skład LGW, co związane było z zasadami hodowli lasu oraz innymi wytycznymi zawartymi m.in. w Instrukcji Ochrony Lasu, czy obowiązujących normach i standardach. Zgodnie z nimi nadleśnictwo zobowiązane jest do pozostawienia podczas prac zrębowych fragmentu drzewostanu do naturalnego rozkładu. Stanowi to około 5 % każdej powierzchni zrębowej. W tym fragmencie drzewostanu nie stosuje się działań dodatkowych w ramach Projektu LGW, wobec czego powierzchnia działań wykonanych jest z reguły mniejsza od planowanych.

Ponadto pismem Nr ZT.0301.2.2021 z dnia 17 listopada 2021 r. w związku z brakiem urodzaju nasion dębu bezszypułkowego, a także brakiem aprobaty dla zastosowania alternatywnie nasion dębu czerwonego, Nadleśniczy wnioskował do GDLP o akceptację zmienionego harmonogramu realizacji Projektu LGW. W 28 przypadkach zaproponował zmianę roku wykonania zadania dodatkowego z 2021 r. na 2022 r. oraz w jednym przypadku z 2021 r. na 2023 r.³²

Zgodnie ze sprawozdaniami z realizacji PW za lata 2018-2022 oraz wydruku z programu SILP wartości wykonanych³³, działania dodatkowe zostały wykonane na następujących powierzchniach:

- w 2018 r. na pow. 103,87 ha,
- w 2019 r. na pow. 109,97 ha,
- w 2020 r. na pow. 102,46 ha,
- w 2021 r. na pow. 23,75 ha,
- w 2022 r. na pow. 140,11 ha,
- w 2023 r. na pow. 16,06 ha.

Pismem Nr NN.011.1.2023 z dnia 6 września 2023 r. Nadleśniczy ponownie zawniósł do GDLP o akceptację zmian w harmonogramie realizacji zadań w ramach Projektu LGW³⁴.

Zrealizowane działania opisane w sprawozdaniach w zakresie ich rozmiaru (powierzchni) oraz kosztów, znajdowały potwierdzenie m.in. w protokołach odbioru prac realizowanych przez ZUL oraz w innych dokumentach Nadleśnictwa w przypadku, gdy dane prace były wykonywane przez pracownika Nadleśnictwa.

(akta kontroli str. 88-93,268-284,289)

8. Nadleśniczy w dniu 6 marca 2018 r. otrzymał do wypełnienia ankietę, o której mowa w art. 18 ust. 1 pkt 1 lit. a) Zarządzenia nr 67³⁵. Nie otrzymał natomiast projektu listy przedsięwzięć do realizacji ze wskazań nabywców JDW celem dalszych uzgodnień.

Nadleśnictwo nie zaproponowało do realizacji, ani nie realizowało na swoim terenie żadnego przedsięwzięcia finansowanego ze środków uzyskanych ze sprzedaży JDW.

W okresie realizacji Projektu LGW, bezpośrednim nabywcą JDW od Nadleśnictwa i ich dystrybutorem była DGLP, która zajmowała się dalszą sprzedażą JDW nabywcom zewnętrznym.

(akta kontroli str. 384-449)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Wbrew wymogom określonym w § 14 ust. 1 Zarządzenia nr 67 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 14 września 2018 r. w sprawie realizacji projektu rozwojowego pod nazwą "Leśne Gospodarstwa Węglowe" Sprawozdania z Realizacji Programu Węglowego za lata 2019-2021 zostały przygotowane po wymaganym terminie, tj. do końca I kwartału roku następnego: sprawozdanie za rok 2019 – 16 kwietnia 2020 r., za rok 2020 – 14 kwietnia 2021 r., a za rok 2021 – 1 kwietnia 2022 r.

Nadleśniczy, wyjaśnił, że: „sprawozdanie za rok 2019 zostało wysłane do RDLP Zielona Góra w dniu 16 kwietnia 2020 r., sprawozdanie za rok 2020 - 14 kwietnia

³² Zmiana dotyczyła 29 wydzieleń na 305 objętych programem.

³³ Stan na dzień 6 października 2023 r.

³⁴ Zmiana dotyczyła 10 wydzieleń.

³⁵ Zgodnie z § 18 ust. 1 pkt 1 lit. a) Zarządzenia nr 67 ustala się wytyczne, którymi należy się kierować przy sporządzaniu projektu listy przedsięwzięć, który powstaje wskutek zebrania informacji w drodze ankiety wystosowanej m.in. do nadleśniczych.

2021 r., a za rok 2021 - 1 kwietnia 2022 r. Następnie RDLP wysłała do DGLP sprawozdanie za rok 2019 w dniu 21 kwietnia 2020 r., za rok 2020 - 26 kwietnia 2021 r., a za rok 2021 - 5 kwietnia 2022 r. Należy zatem uznać, że ww. terminy wysłania sprawozdań przez Nadleśnictwo Bytnica, nie zaburzyły terminów zawartych w zarządzeniu i nie wywołały żadnych negatywnych skutków, co pozwoliło zarówno Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze, jak i Wydziałowi Koordynacji Projektów Rozwojowych w DGLP na terminowe wykonanie własnych obowiązków nałożonych w/w Zarządzeniem”.

Nadleśniczy ponadto przedstawił opinię prawną radcy prawnego z dnia 3 października 2023 r., z której wynika m.in. że:

- wymóg podpisania sprawozdania w ramach jego „przygotowania” nie jest wprost wyrażony w dyspozycji normy prawnej § 14 ust. 1 Zarządzenia nr 67, jako jej obowiązkowy element,
- normatywny wzór sprawozdania (załącznik nr 6 do zarządzenia) w swej treści nie przewiduje ani miejsca na wpisanie, ani nawet informacji o dacie sporządzenia sprawozdania, a przyjąć należy, że gdyby intencją racjonalnego prawodawcy było wskazanie daty przygotowania sprawozdania i miała ona znaczenie dla prawodawcy, to siłą rzeczy znalazłoby to odzwierciedlenie w treści wzoru sprawozdania,
- w § 15 zarządzenia prawodawca posługuje się słowem „sporządzenie” projektu, którego zakres, przy założeniu racjonalności autora przepisu i świadomego użycia słów dla określenia obowiązku adresata normy, należy w oczywisty sposób rozumieć szerzej, w tym również obejmujący jego podpisanie (sporządzenie to coś więcej niż przygotowanie i z pewnością obejmuje czynność podpisania dokumentu, a zatem *a contrario*, przygotowanie oznacza mniejszy zakres i nie musi obejmować podpisania dokumentu przez nadleśniczego),
- żaden z przepisów Zarządzenia nr 67 nie nakłada na Nadleśnictwo obowiązku dokumentowania i poświadczania w jakiegokolwiek formie daty przygotowania sprawozdania,
- zgodnie z powszechnie obowiązującymi regułami „dobrej” legislacji, nie sposób obowiązków adresatów normy prawnej wyinterpretować rozszerzająco z innych przepisów.

(akta kontroli str. 16-20,268-284)

NIK częściowo podziela zasadność ww. twierdzeń. Bezspornym bowiem jest, że pomimo przygotowania ww. sprawozdań po wymaganym terminie nie wywołało to negatywnych skutków w realizacji zadań przez RDLP i DGLP. Natomiast – w ocenie NIK – obowiązek corocznego przygotowania sprawozdania w terminie do końca I kwartału roku następnego (po okresie sprawozdawczym) obejmuje swym zakresem konieczność wypełnienia treścią (podania danych zgodnych ze stanem faktycznym w poszczególnych kolumnach i wierszach), a także jego podpisanie nie później niż z końcem marca danego roku. Wynika to jednoznacznie z obowiązującego wzoru sprawozdania, którego integralną częścią jest podpis kierownika jednostki.

IV. Uwagi i wniosek

Wniosek

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag. W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia wniosek o terminowe przygotowywanie sprawozdań z realizacji Programu Węglowego.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 28 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, 25 października 2023 r.

Kontroler

Sebastian Stępień
specjalista kontroli państwowej

*/podpisano kwalifikowanym podpisem
elektronicznym/*

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze
p.o. Wicedyrektor
Włodzimierz Stobrawa

*/podpisano kwalifikowanym podpisem
elektronicznym/*